

Vergaderjaar 2022–2023

35 925 VI

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Justitie en Veiligheid (VI) voor het jaar 2022

AK

VERSLAG VAN EEN NADER SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 7 juni 2023

De leden van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid¹ hebben in haar commissievergadering van 14 maart 2023 beraadslaagd over de brief van 15 februari 2023 van de Minister van Justitie en Veiligheid met een reactie op de nadere vragen van de leden van de PvdD-fractie en de Fractie-Otten van 6 december 2022 over de gewijzigde overeenkomst tussen de Staat en de landsadvocaat en de instelling van de onderzoekscommissie advocatendiensten aan de Staat.² De leden van de fracties van de **PvdD** en de **Fractie-Otten** gezamenlijk hebben naar aanleiding van de brief van 15 februari 2023 nog een aantal vervolgvragen.

Naar aanleiding hiervan is op 22 maart 2023 een brief gestuurd aan Minister van Justitie en Veiligheid.

De Minister heeft op 2 juni 2023 gereageerd.

De commissie brengt bijgaand verslag uit van het gevoerde nader schriftelijk overleg.

De griffier van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid,
Van Dooren

¹ Samenstelling:

Backer (D66), De Boer (GL) (*voorzitter*), Van Dijk (SGP), Van Hattem (PVV), Rombouts (CDA), Baay-Timmerman (50PLUS), Van den Berg (VVD), Arbouw (VVD), Bezaan (PVV), De Blécourt-Wouterse (VVD), Dittrich (D66), Doornhof (CDA), Janssen (SP), Karimi (GL), Meijer (VVD), Nicolai (PvdD), Otten (Fractie-Otten) (*ondervoorzitter*), Recourt (PvdA), Rietkerk (CDA), Veldhoen (GL), Van Wely (Fractie-Nanninga), Nanninga (Fractie-Nanninga), Raven (OSF), Karakus (PvdA), Talsma (CU), Hiddema (Fractie-Frentrop) en Krijnen (GL).

² *Kamerstukken I 2022/23, 35 925 VI, AG.*

BRIEF VAN DE VOORZITTER VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR JUSTITIE EN VEILIGHEID

Aan de Minister van Justitie en Veiligheid

Den Haag, 22 maart 2023

De leden van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid hebben in haar commissievergadering van 14 maart 2023 beraadslaagd over uw brief van 15 februari 2023 met een reactie op de nadere vragen van de leden van de PvdD-fractie en de Fractie-Otten van 6 december 2022 over de gewijzigde overeenkomst tussen de Staat en de landsadvocaat en de instelling van de onderzoekscommissie advocatendiensten aan de Staat.³ De leden van de fracties van de **PvdD** en de **Fractie-Otten** gezamenlijk hebben naar aanleiding van uw brief van 15 februari 2023 nog een aantal vervolgvragen.

1.

De leden van de fractie van de PvdD en de Fractie-Otten hebben de volgende vraag 1b gesteld, waarop nog niet geantwoord is: «Is ook onderschreven dat het kantoor daadwerkelijk aan die waarden voldoet? Zo nee, acht de regering het voldoende dat een kantoor het belang van die waarden onderschrijft maar niet aangeeft dat het aan die waarden voldoet?»⁴ De leden verzoeken vriendelijk om alsnog te antwoorden.

2.

De leden van de fractie van de PvdD en de Fractie-Otten hebben ook de volgende vragen gesteld, waarop nog niet geantwoord is:

«De Minister acht het voldoende dat in bestuurlijke overleggen met de landsadvocaat het respecteren van de waarden wordt besproken. Dat kon ook al voordat in de NRC een artikel verscheen waarin de volgende informatie werd gegeven:

Bij Pels Rijcken, blijkt uit de gesprekken, houden bepaalde advocatenafdelingen er al jaren uiterst grove omgangsvormen op na. De top van de organisatie – gevormd door de 37 partners – geeft niet bepaald het goede voorbeeld. Het «plezierig en stimulerend werkklimaat» dat het kantoor nastreeft,⁵ is soms ver te zoeken. Er zijn schreeuwende partners en medewerkers die huilen. Een partner spreekt over homoseksuele collega's als «flikkers». Hij imiteert Chinezen en omschrijft hen als spleetogen. Hij noemt zwarte collega's «neger» en Surinamers «lui». Gecorrigeerd wordt hij niet.

Ook elders klinkt racistische taal over buitenlanders – «grappig» bedoeld bij de lunch of bij het bespreken van werkopdrachten. Een advocaat in opleiding met een migratieachtergrond werd er in de ruim twee jaar dat hij bij Pels Rijcken werkte meermaals mee geconfronteerd. Juristen met een migratieachtergrond zijn zeldzaam bij het kantoor van de landsadvocaat. Van de 183 advocaten en notarissen bij Pels Rijcken hebben er vijf een niet-westerse achternaam, inclusief hij, blijkt uit het online personeelsoverzicht van eind oktober.⁶

³ Kamerstukken I 2022/23, 35 925 VI, AG.

⁴ Kamerstukken I 2022/23, 35 925 VI, AG, p. 2.

⁵ Zie <https://www.pelsrijcken.nl/over-ons/mvo>.

⁶ C. Driessen & P. de Witt Wijnen, «Racisme en geschreeuw bij landsadvocaat Pels Rijcken», NRC, 3 november 2021.

- a. Wat heeft een bestuurlijk overleg voor nut als de Minister pas door zo'n publicatie in de pers op de hoogte komt van de schending van de waarden?
- b. Hoe kan een bestuurlijk overleg ertoe leiden dat voorkomen wordt dat het kantoor de waarden schendt?
- c. Is in het bestuurlijk overleg in de periode voor de publicatie in de NRC de informatie met de Minister gedeeld, die in de NRC openbaar is gemaakt?»⁷
De leden verzoeken vriendelijk om alsnog op deze vragen te antwoorden.

3.

Wanneer geeft de regering een inhoudelijke reactie op het uitgebrachte rapport van de commissie advocatendiensten?

4.

Daarnaast stellen de leden van de fracties van de PvdD en de Fractie-Otten gezamenlijk nog de volgende vragen.

- a. Volgens berichten in de media zou ook het Openbaar Ministerie (OM) gebruik maken van de diensten van de landsadvocaat.⁸ Is dit correct?
- b. Over welke periode maakt het OM gebruik van de diensten van de landsadvocaat? Is dit nog steeds het geval?
- c. Wat is de aard van de zaken waarvoor het OM de landsadvocaat inschakelt voor advies?
- d. Hoe is het te verantwoorden dat het OM dat belast is met het strafrechtelijk onderzoek naar strafbare feiten bij Pels Rijcken ook tegelijkertijd cliënt is bij ditzelfde kantoor?
- e. Zijn er op enig moment in het verleden werkzaamheden verricht door de landsadvocaat voor het OM waarbij ook de afdeling notariaat van de landsadvocaat was betrokken?
- f. Onderhield het OM in het verleden contact met wijlen Mr. Oranje, de managing partner van de landsadvocaat? Zo ja, door wie bij het OM en waarover? Is het OM voornemens deze relatie met de landsadvocaat te beëindigen? Zo nee waarom niet?
- g. Welke invloed heeft het feit dat het OM cliënt is bij de landsadvocaat op de voortgang van het strafrechtelijk onderzoek door het OM naar de landsadvocaat?
- h. Is het volgens de regering wenselijk dat het OM een dergelijke verwevenheid heeft met de landsadvocaat?

De leden van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid zien uw reactie – bij voorkeur binnen vier weken – met belangstelling tegemoet.

De voorzitter van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid,
M.M. de Boer

⁷ *Kamerstukken I 2022/23*, 35 925 VI, AG, p. 2.

⁸ B. Mos & J. Polman, «Vrijgegeven geheime stukken werpen mogelijk nieuw licht op fraude bij Pels Rijcken», financieel dagblad, 15 februari 2023.

BRIEF VAN DE MINISTER VAN JUSTITIE EN VEILIGHEID

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 2 juni 2023

Hierbij bied ik uw Kamer de antwoorden aan op de vervolgvragen van 22 maart 2023 van de leden van de fracties van de Partij voor de Dieren (PvdD) en de Fractie-Otten naar aanleiding van mijn brief van 15 februari 2023 over de gewijzigde overeenkomst tussen de Staat en de landsadvocaat en de instelling van de onderzoekscommissie advocatendiensten aan de Staat.

Ik heb met belangstelling kennisgenomen van de vragen van de leden van deze fracties. De vragen vat ik eerst samen en beantwoord ik hierna.

Vragen van de leden van de fractie van de PvdD en de fractie-Otten

Ten eerste vragen de leden van de fractie van de PvdD en de fractie-Otten of een eerder gestelde vraag kan worden beantwoord, namelijk: «Is ook onderschreven dat het kantoor daadwerkelijk aan die waarden voldoet? Zo nee, acht de regering het voldoende dat een kantoor het belang van die waarden onderschrijft maar niet aangeeft dat het aan die waarden voldoet?»

Ten tweede vragen de leden of eerder gestelde vragen kunnen worden beantwoord over het bestuurlijk overleg en het NRC artikel in november 2021.

Ten derde vragen de leden wanneer de regering een inhoudelijke reactie op het uitgebrachte rapport van de commissie advocatendiensten zal geven.

Tot slot stellen de leden vragen over de verhouding tussen het Openbaar Ministerie en de landsadvocaat.

Antwoord

De kabinetsreactie op het rapport van de commissie advocatendiensten aan de Staat is op 2 juni aangeboden aan de Tweede Kamer. Een afschrift hiervan is aan uw Kamer gestuurd. Aan de kabinetsreactie is de gewijzigde overeenkomst van 2023 tussen de Staat en het kantoor Pels Rijcken bijgevoegd.

Ter beantwoording van uw eerste vraag verwijs ik naar de gewijzigde overeenkomst van 2023. Hierin staat in artikel 2, onderdeel 3, dat Pels Rijcken zich aansluit bij het Charter Diversiteit van Diversiteit in Bedrijf van de Sociaal Economische Raad (SER). Dit Charter richt zich op diversiteit en inclusie. Het gaat daarbij om meerdere dimensies van diversiteit, namelijk arbeidsvermogen, etnisch-culturele diversiteit, gender, leeftijd en LHBTI+.⁹ Hiermee onderschrijft het kantoor uitdrukkelijk dat het aan de ethische waarden die de rechtsstaat Nederland als leidend aanvaardt, voldoet, zoals u in uw eerdere brieven heeft gevraagd.

Uw tweede vraag over de verhouding tussen het bestuurlijk overleg en een NRC artikel kan ik als volgt beantwoorden. Het bestuurlijk overleg is ingesteld na de aanbevelingen van hoogleraren Ottervanger en

⁹ Zie ook <https://www.ser.nl/nl/thema/diversiteitinbedrijf/charter-diversiteit>.

Hoogenboom. In het bestuurlijk overleg wordt gesproken over de naleving van de verplichtingen uit het landscontract. Het eerste bestuurlijk overleg vond plaats in oktober 2022. Het bestuurlijk overleg bestond dan ook nog niet ten tijde van het NRC artikel van november 2021. De beweringen in het genoemde NRC-artikel vernam mijn ambtsvoorganger voor het eerst uit de media. Ik verwijs u naar de reactie van het kantoor van de landsadvocaat op dit artikel die mijn ambtsvoorganger aan de Tweede Kamer heeft gezonden.¹⁰

Tot slot beantwoord ik uw vierde vraag over de verhouding tussen het Openbaar Ministerie en de landsadvocaat. Het Openbaar Ministerie maakt rechtstreeks gebruik van de diensten van Pels Rijcken sinds de oprichting van het College van procureurs-generaal in 1995. Voordien vond inschakeling van Pels Rijcken plaats door of via het toenmalige Ministerie van Justitie. De aard van de inschakeling betreft (verplichte) procesvertegenwoordiging en advisering op onder meer de rechtsgebieden strafrecht, civiel recht, bestuursrecht, aanbestedingsrecht en arbeidsrecht. Het OM maakte in het verleden ook gebruik van de dienstverlening van het notariaat van Pels Rijcken. Het kantoor Pels Rijcken heeft de notariële dienstverlening beëindigd. Het Openbaar Ministerie neemt dan ook geen notariële diensten van Pels Rijcken meer af.

Het is correct dat het Openbaar Ministerie belast is met het strafrechtelijk onderzoek naar de door de voormalig notaris gepleegde fraude. Pels Rijcken is geen verdachte in dit onderzoek.¹¹ Het Openbaar Ministerie is de enige instantie die bevoegd is tot het vervolgen van strafbare feiten. Het strafrechtelijk onderzoek vindt strikt gescheiden plaats van de advocatuurlijke werkzaamheden die Pels Rijcken voor het Openbaar Ministerie verricht.

De Minister van Justitie en Veiligheid,
D. Yeşilgöz-Zegerius

¹⁰ Bijlage bij kamerstuk 35 925 VI, nr. 34. Zie ook Kamerstuk 35 925 VI, nr. 131.

¹¹ Zie ook Kamerstuk 35 925 VI, nr. 14.